

28.11.2019



Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri

MUISTUTUS, ESAVI/11433/2019

Kirvessuon turvetuotantoalueen ympäristölupahakemus, Eura ja Laitila

Hakija: Vapo Oy

Vastaanottaja:
Etelä-Suomen aluehallintovirasto, PL 110, 00521 Helsinki

Lähetäjä:
Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry
Pohjoisranta 11, 28100 Pori
Puh. 044 0211838, satakunta@sll.fi

Muistutus

Vapo Oy hakee ympäristölupaa Laitilan kaupungin ja Euran kunnissa sijaitsevan Kirvessuon turvetuotantoon.

Ala-Satakunnan ympäristöseura ry ja Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry (jatkossa "muistuttajat") lausuvat hakemuksesta yhdessä seuraavaa:

Lupaa turvetuotannolle ei tule myöntää, sillä hanke ei täytä ympäristönsuojelulain 13§ edellytyksiä, eikä laadittujen selvitysten ja arviointien perusteella ole mahdollista varmistua, ettei hanke ole ristiriidassa luonnonsuojelulain lajisuojelua ja Natura 2000 -verkoston turvaamista koskevien pykälien kanssa.

Luettelemme alla pääkohdat, jotka pyydämme ottamaan huomioon asiaa ratkaistaessa:

1. Kirvessuon luonnontilaisuus

Hakijan mukaan suon luonnontilaisuusluokka on 2, millä hakija perustelee sitä, että turvetuotanto soveltuisi alueelle.

Hakemuksessa esitetty luonnontilaisuusluokka perustuu liiteaineistossa mukana olevaan GTK:n laatimaan tulkintaan, joka on tehty ilmakuvia ja laserkeilausaineistoja tulkitsemalla. Näistä etelä-kaakkoinen ja pieni pohjoinen ovat voimakkaasti ojituksen muuttamat, mutta suon keskiosan itäinen ja läntinen keskiosiltaan ojittamattomat. GTK on laatinut arvioinnin koskien suokokonaisuutta, joka käsittää neljä konsentrista keidassuoallasta. GTK:n arvioiman rajaus perustuu vuoden 1979 määrittelyyn, ja raportissa myös GTK toteaa, että "Suomesta puuttuvat vielä soiden rajauksen toteuttamisesta yhteisesti sovitut rajausohjeet ja yksimieliset, kaikkien hyväksymät, periaatteet soiden rajaamiseksi." Arvioitavaan kokonaisuuteen valittujen suoaltaiden määrä on osin keinotekoinen ja kyseenalaistettava, sillä Kirvessuo liittyy hydrologisesti yhteen eteläpuolelle sijoittuvan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan Hirvilamminsuon kanssa, eikä rajaus katkea eteläreunassaan mineraalimaahan, vaan sama turvemaa jatkuu saumattomasti Natura-alueelle.

GTK:n arvion ristiriitaisuutta korostaa se, että GTK:n melko alhainen luonnontilaluokittelu (luokka 2) kattaa myös joitain Natura-alueeseen kuuluvia osa-alueita. Natura 2000 -verkostoon liitetyt osa-alueet ovat kuitenkin luontoarvojensa puolesta huomattavat, kansainvälisesti arvokkaiksi luokiteltavat, sillä ne täyttävät EU:n luonto- ja lintudirektiivin mukaiset valintaperusteet.

Määritelmän mukaan, jotta keidassuo kuuluisi luokkaan 2, ojituksen olisi pitänyt muuttaa myös suon keskustan vesitaloutta. Kirvessuon keskeisten keidassuoaltaiden keskiosien luonnontila ei ole heikentynyt reuna-alueiden ojituksen vuoksi, eikä taimettuminen alueella ole kiihtynyt, vaikka GTK näin tulkitsee ilmakuvan perusteella. Ympäristölupahakemuksessa liitteenä olevassa, Nab labs Oy:n vuonna 2014 laatimassa maastokartoitukseen perustuvassa Kirvessuon luontotyyppikartoituksessa keskiosan keidasrämettä kuvataan selvitysalueen luonnontilaisimmaksi kuvioksi eikä mainita ojituksen aiheuttamia muutoksia. Asia on todennettavissa myös kyseisessä raportissa olevista valokuvista, joissa näkyy laajalti puuttomia suon keskiosia, joissa ei kasva puiden taimia. Ojituksen aiheuttama suon keskiosan kuivahtaminen ilmentyisi nimenomaan kuivemmille mättäille itävistä männyn taimista, joita Kirvessuolla ei ole. Suolla nyt paikoin kasvavat kitukasvuiset männyt kuuluvat Kirvessuon kaltaisen keidasrämehen luonnontilaiseen kasvillisuuteen, eivätkä ne ilmennä heikentynyttä luonnontilaa. Suon luonnontilaisuus ja hyvin säilynyt vesitalous käyvät hyvin ilmi Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piirin maastotarkastuksella 28.11.2019 otetuista valokuvista (kuvat 1 ja 2).



Kuva 1. Kirvessuo 23.11.2019.



Kuva 2. Kirvessuo 23.11.2019.

Suon keskiosan luonnontilaisuus käy ilmi myös hakemuksen liitteenä olevasta perhosselvityksestä, jossa on todettu suolla esiintyvän huomattavan monipuolinen, valtakunnallisesti uhanalainen suoperhoslajisto. Selvityksen osoittaman lajiston esiintyminen ei olisi mahdollista luonnontilaltaan muuttuneilla soilla.

Edellä kuvattujen seikkojen johdosta, päätettäessä turvetuotannon ja sen vaatimien vesienhallintaratkaisujen soveltuvuudesta Kirvessuolle hakemuksen mukaiselle alueelle, alueen luonnontilaisuusluokkana tulee käyttää luokkaa 3. Luokkien 2 ja 3 soiden osalta tulee lisäksi ottaa huomioon, että seutukunnan soiden korkea ojitusaste tulee ottaa huomioon luokitusta kohottavana tekijänä. Ympäristöministeriön tulkinta on, että yli 75 % seudullinen ojitusaste tulee ottaa huomioon luonnontilaisuuden merkitystä lisäävänä tekijänä. Euran seudulla soiden ojitusaste on 80 % ja laajemmalla Rauman seudullakin 78 %, joten luokkien 2 ja 3 soveltuvuutta turvetuotantoon harkitessa tulisi ottaa huomioon seudun korkea ojitusaste (Lähteet: Suomen ympäristö 7/2015, Satakunnan 2. vaihemaakuntakaava). Toisin sanoen, lievästi muuttuneen suon voi tulkita olevan Euran seutukunnan alueella arvokkaampi, kuin vastaavanlaisen suon jollain sellaisella seutukunnalla, jossa soiden ojitusaste on alhaisempi.

Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan (Periaatepäätös soiden ja turvemaiden kestävästä käytöstä ja suojelusta) luonnontilaisuusluokan 3 alueille ei tulisi ohjata turvetuotantoa: "Luonnontilaa muuttava käyttö ei ole suositeltavaa luokan 3 soilla, mutta on poikkeustapauksissa (kuten alueellisesti merkittävässä hankkeissa) mahdollista, mikäli suon yleinen luonnonarvo on seutukunnan ojitusasteen perusteella alhainen, sen erityiset luonnonarvot eivät ole mainittavia ja seutukunnan suoluonto on määrällisesti runsas."

Mikäli Kirvessuo kuitenkin tulkittaisiin kuuluvan luonnontilaisuusluokkaan 2, senkin osalta on periaatepäätöksen ohjeena: "Luokan 2 soilla luonnontilaa muuttava käyttö on mahdollista, jos

suon yleinen luonnonarvo on seudun ojitusasteen perusteella keskimääräistä alhaisempi, eivätkä erityiset luonnonarvot ole merkittäviä. Luokan 2 soiden muuttuneille osille voidaan suunnata turvetuotantoa silloin, kun näiden osien erityiset luonnonarvot ovat vähäiset ja ojittamattomien osien vesitalous ja erityiset luonnonarvot voidaan turvata”. Tässäkin tapauksessa seutukunnan soiden korkea ojitusaste, Kirvessuon valtakunnallisesti merkittävät luontoarvot ja kytkeytyminen kansainvälisesti arvokkaaseen Natura 2000 -verkoston kohteeseen sekä keskiosien luonnontilaisuus tulee ottaa huomioon turvetuotannon estävinä seikkoina. Ojittamattomien osien luonnonarvoja ei liioin voida turvata, mikäli koko suolle perustetaan turvetuotantoalue.

Muistuttajan vaatimus: Lupahakemuksen kohteena olevaa Kirvessuota tulee käsitellä luonnontilaisuusluokkaan 3 kuuluvana kohteena edellä esitettyjen seikkojen puolesta. Lisäksi luonnontilaisuutta korostavana seikkana tulee ottaa huomioon seutukunnan korkea soiden ojitusaste.

2. Kirvessuon valtakunnallisesti merkittävät luontoarvot

Ympäristölupahakemuksen liitteenä olevan suoperhosselvityksen perusteella Kirvessuolla tavataan huomattavan monipuolisesti valtakunnallisesti uhanalaisiksi ja silmälläpidettäviksi luokiteltuja suoperhoslajeja. Nämä lajit ovat vaarantuneiksi luokitellut **suovenhokas**, *Nola karelica*, **luumittari** *Aspitates gilvaria*, **kihokkisulkanen**, *Buckleria paludum* ja **rämelehtimittari**, *Scopula virgulata*. Valtakunnallisesti silmälläpidettävistä suoperhoslajeista Kirvessuolla tavattiin rämevihersiipi, *Rhagades pruni*, rämekylmänperhonen, *Oeneis jutta* ja suoamukääriäinen, *Clepsis pallidana*. Koska uhanalaisia suoperhosia voi pitää suon luonnontilaisuuden hyvinä indikaattorilajeina, Kirvessuota voi tämän lajijoukon perusteella luonnehtia ekologisilta ominaisuuksiltaan luonnontilaiseksi.

Suovenhokas on määritelty luonnonsuojeluasetuksessa erityisesti suojeltavaksi lajiksi ja se sisältyy Suomen ympäristökeskuksen määrittelemään kiireellisesti suojeltavien lajien luetteloon.

Pyydämme, että AVI pyytää Varsinais-Suomen ELY-keskukselta lausunnon alueesta, joka tulee rajata suovenhokkaan lisääntymispaikan turvaamiseksi, ja että ELY-keskus samalla käynnistää toimet esiintymän rajaamiseksi ja suojelun saattamiseksi voimaan. Turvetuotantoa ei tule sallia sellaisella alueella, että se vaarantaa luonnonsuojeluviranomaisen (ELY-keskus) toimivaltaan kuuluvan suojelupäätöksen valmistelun.

Kirvessuolla tavattavia luontotyyppisiä ovat hakemuksen perusteella ombrotrofinen lyhytkorsineva, oligotrofinen suursaraneva, lyhytkorsiräme, tupasvillaräme, isovarpuräme ja keidasräme.

Saranevat, lyhytkorsirämeet, tupasvillarämeet ja isovarpurämeet on luokiteltu Etelä-Suomessa vaarantuneeksi luontotyyppiksi uusimman luontotyyppien uhanalaisuusluokituksen (Kontula & Raunio 2018) perusteella. Keidasräme on luokiteltu silmälläpidettäväksi.

Ympäristölupahakemuksessa todetaan, että luontotyyppit on selvitetty alueelta vuonna 2014 käyttäen hyväksi vuoden 2008 luontotyyppien uhanalaisuusluokitusta. Koska luokitus on päivittynyt tämän jälkeen, hakemusta tulisi täydentää päivittämällä tiedot alueen luontotyypeistä vastaamaan nykyisin vallitsevaa uhanalaisuusluokitusta. Käytännössä kaikki Kirvessuon keskiosien

luontotyyppikuviot ovat luokiteltu nykyään uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi luontotyypeiksi Etelä-Suomessa.

Kirvessuon alueella pesii seudullisesti huomionarvoinen suolinnusto. Lajistoon kuuluu mm. Satakunnassa alueellisesti uhanalaiseksi luokiteltu kapustarinta, *Pluvialis apricaria*, jonka osalta Kirvessuo on lajin viimeisiä pesimäpaikkoja Ala-Satakunnan alueella. Muina huomionarvoisina lajeina voidaan mainita pohjansirkku, *Emberiza rustica* (valtakunnallisesti silmälläpidettävä, alueellisesti uhanalainen). Näiden molempien lajien esiintyminen Kirvessuolla kuvastaa alueen poikkeuksellisia linnustollisia arvoja verrattuna Satakunnan eteläosien muihin soihin.

Metsien uhanalaisista lajeista suunnitellulla turvetuotantoalueella tavataan voimakkaasti taantunutta hömötiaista, *Poecile montanus*, joka on nykyisin luokiteltu jo erittäin uhanalaiseksi (Hyvärinen, E. ym. 2019). Suunnitellulla turvetuotantoalueella sijaitsee teeren soidinalueita ja ainakin yksi metson soidinpaikka sijoittuu suunnitellun tuotantoalueen eteläpuolelle. Metso on luokiteltu alueellisesti uhanalaiseksi.

Muistuttajien vaatimus: Kirvessuon valtakunnallisesti merkittävät luontoarvot tulee ottaa huomioon harkittaessa, soveltuuko turvetuotanto hakemuksen mukaiselle alueelle.

3. Vaikutukset Natura 2000 -verkoston kohteisiin

Hakemuksen kohteena olevan turvetuotantohankkeen vaikutuksia lähialueiden Natura-alueisiin on arvioitu vuosina 2006, 2009 ja 2012. Lisäksi ympäristölupahakemuksessa on käsitelty muuttuneiden suunnitelmien vaikutuksia Vaaljärven Natura-alueeseen. Arvioinnin kokonaisuus on pirstaleinen, tehty 13 vuoden aikana, eikä se vastaa sisällöltään luonnonsuojelulain 65§ velvoitetta Natura-arvioinnin sisällöstä. Lupahakemuksen kohteena olevasta hankkeesta tulee laatia yhtenäinen arviointi, jossa arvioidaan muutetun suunnitelman vaikutuksia kaikkiin vaikutusalueen Natura 2000 -verkoston kohteisiin, ottaen huomioon myös yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon Valtioneuvoston päätös Natura-alueiden tietojen tarkistamisesta (5.12.2018) missä yhteydessä Natura-alueiden suojeluperusteena mainittuja lajeja ja luontotyyppejä on täydennetty. Lupaa myöntävänä viranomaisena AVI:n tulee lisäksi huolehtia, että arvioinnista pyydetään lausunto vastaavien Natura-alueiden haltijoilta (mahdolliset yksityiset maanomistajat ja Metsähallitus).

Muistuttajat haluavat erityisesti kiinnittää huomiota turvetuotantoalueen lähimmän Natura-alueen, Kirvessuon suoalueeseen saumattomasti liittyvän **Nukinrahka-Hirvilamminsuon** Natura-alueen puutteelliseen arviointiin linnustovaikutusten osalta. Nukinrahka-Hirvilamminsuon Natura-alueen suojeluperusteena on mainittu useita sellaisia lintulajeja, jotka esiintyvät erityisesti soiden reuna-alueilla varttuneemmissa metsissä ja joiden laajat reviirit voivat ulottua myös Kirvessuon suunnitellun turvetuotantoalueen vaikutuspiiriin. Esimerkkejä tällaisista lajeista ovat: helmipöllö, pyy, palokärki, nuolihaukka, varpuspöllö, mehiläishaukka, pohjantikka, harmaapäätikka, lapinpöllö, viirupöllö ja metso. Lisäksi suojeluperusteena mainituista avosuon lajeista Hirvilamminsuolla esiintyvät lajit voivat hyödyntää myös Kirvessuon avosuonalueita reviirinsä osana tai saalistusalueina, esimerkkeinä mm. suopöllö, kapustarinta ja sinisuohaukka.

Edellä mainittujen lajien osalta arvioinnissa tulee ottaa huomioon melun vaikutukset lajien esiintymiseen, sillä herkimmillä lajeilla parimäärän on havaittu alkavan laskea jo 35 dB keskiäänitason kohdalla (mm. Linnut-vuosikirja 2018: Koskimies; liikenteen melun vaikutus linnustoon, kirjallisuuskatsaus). Hakemuksen mukaan 40 dB keskiäänitaso ylittää Natura-alueen pohjoisosiin, joten alhaisempi 35 dB keskiäänitaso ylittää laajemmalle alueelle Natura-alueella. Tämän alueen laajuutta ei kuitenkaan pysty arvioimaan liitteenä olevasta meluselvityksestä, jossa ei ole esitetty 35 dB päiväajan keskiäänitason rajaa eikä Natura-alueen rajoja. Melumallinnusraportti sisältää myös dokumenttiin kommentteina lisättyjä huomioita puutteista, jotka osoittavat, että liitteenä oleva raportti on keskeneräisenä liitetty hakemusaineistoon. Päivitetty linnustoon kohdistuvan melun vaikutusten arviointi tulee laatia siten, että otetaan huomioon herkkien lajien reviirien ja esimerkiksi metson soidinalueiden sijoittuminen myös Hirvilamminsuon Natura-alueen ulkopuolella. Arvioinnin tueksi tulee myös laatia selvitys näiden lajien reviirien ja elinympäristöjen tosiasiallisista sijainneista suunnitellun turvetuotantohankkeen vaikutusalueella. Laaditut linnustoselvitykset eivät toistaiseksi mahdollista tällaista arviointia, sillä niitä ei ole kohdennettu Kirvessuon ja Hirvilamminsuon väliselle metsäalueelle, eikä niitä ole tehty esimerkiksi pöllöjen tai tikkojen esiintymisen selvittämisen kannalta oikea-aikaisesti. Pohjantikan osalta on vielä erikseen todettava, että se on lisätty mukaan Nukinrahka-Hirvilamminsuon suojeluperusteisiin Valtioneuvoston päätöksellä vasta joulukuussa 2018, eikä sitä ole sisällytetty hakemuksen liitteenä olevaan Nukinrahka-Hirvilamminsuon Natura-arviointiin.

Ympäristölupahakemuksen liitteenä olevassa linnustoselvityksessä mainitaan Kirvessuon selvitysalueella tavatun seuraavat lajit, jotka on mainittu myös viereisen Natura-alueen suojeluperusteina: metso, palokärki, kurki ja laulujoutsen. Metson soidinpaikan mainitaan sijaitsevan suunnitellun turvetuotantoalueen eteläpuoleisella luonnonsuojelualueella (arviolta 200 m etäisyys suunniteltuun tuotantoalueeseen). Muistuttajilla ei ole käytössä Nukinrahka-Hirvilamminsuon Natura-alueen tietolomakkeen ns. viranomaisversiota, josta kävisi ilmi, mikä on tietolomakkeella suojeluyistä salassa pidettävänä mainittu laji. Mikäli kyseessä on kalasääski, niin on korostettava, että kalasääsken pesä sijoittuu ympäristölupahakemuksen alueelle, mistä aiheutuu selvä kytkös viereisen Natura-alueen suojeluperusteisiin. Lisäksi muistuttajilla on tiedossa pesimäaikainen havainto viirupöllöstä Kirvessuon alueelta vuodelta 2015. Viirupöllö on myös yksi edellä kuvatun kaltaisista, laajan reviirin omaavista lajeista, jotka on mainittu Nukinrahka-Hirvilamminsuon alueen suojeluperusteina.

Natura-arvioinnissa tulee meluvaikutusten lisäksi ottaa huomioon myös suojeluperusteena mainituille lajeille Natura-alueen ulkopuolella tapahtuvat elinympäristömenetykset ja elinkierron kannalta tärkeille alueille kohdistuvat häiriöt. Esimerkiksi metson soidinkeskuksat voivat sijaita jopa kahden kilometrin etäisyydellä Natura-alueelta, ja silti ne ovat keskeisessä roolissa Natura-alueen metsokannan turvaamisen kannalta. Suojeluperusteena mainitun mehiläishaukan ravinnonhakualueet sijoittuvat myös laajalle, usean neliökilometrin alueelle, jolloin Kirvessuon alue saattaa olla Natura-alueen mehiläishaukkojen kannalta merkittävä saalistusalue.

Muistuttajien vaatimus: Muistuttajat toteavat, että Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista ei voida tässä yhteydessä lausua riittävällä varmuudella, sillä arviointia ei ole tehty asianmukaisesti. Kun arviointi on tehty asianmukaisesti, ympäristölupahakemus tulee kuuluttaa täydennettynä uudestaan nähtäville.

4. Kalasääsken pesä

Ympäristölupahakemuksen perusteella jossain haetun turvetuotantohankkeen alueella tai sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee kalasääsken (sääksen), *Pandion haliaetus*, pesä, jonka on todettu olevan asuttu vuonna 2018 (kalan osia pesän alla, emolinnut havaittu). Lupaa myönnettäessä on otettava huomioon, että edellä kuvatun havainnon perusteella on kiistatonta, että sääksipari on ainakin yrittänyt aloittaa pesintää todetulla pesällä 2018. Kalasääkset pesivät vakiintuneella reviirillä, eikä pitkäikäisten lintujen pesintä onnistu joka vuosi. Sen vuoksi on toissijaista, onko pesintä onnistunut vuosina 2018-2019. Lisäksi lajilla voi olla lähiseudulla vaihtopesiä, jotka eivät ole tiedossa. Havainnon perusteella todettu pesäpuu kuitenkin kuuluu sääksiparin reviiriin elinkierron kannalta tärkeänä pesäpaikkana. Asian kannalta ei ole merkitystä sillä, onko pesä alusta ihmisen rakentama vai sääksen itsensä alusta saakka rakentama. Kohteelta löytyi Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piirin maastotarkastuksessa yksi suojelukyltillä varustettu kalasääsken pesäpuu (kuva 3.), mutta tarkoitetaanko hakemuksen selvityksessä tätä jää epäselväksi tarkempien tietojen puuttuessa.



Kuva 3. Sääsken pesäpuu kyltteineen Kirvessuon etelälaidalla. Kuvattu 23.11.2019.

Sääsken osalta tulee ottaa huomioon KHO:n vuosikirjapäätös 2015:3, jossa KHO otti kantaa turvetuotannolle myönnettävän ympäristöluvan edellytyksiin sääsken pesäpuun läheisyydessä. Ratkaisun perusteella sääsken pesäpuun suojeleminen oli mielekästä vain sillä edellytyksellä, että puu oli käyttökelpoinen tuohon tarkoitukseen. Pesäpuun suojelemista koskevan sääntelyn voitiin päätellä liittyvän siihen, että suuret petolinnut olivat erityisen alttiita pesintäaikaiselle häirinnälle niillä alueilla, joilla niiden vakiintuneesti käyttämät pesäpuut sijaitsivat. Pesäpuun suojelemista koskeva säännös voi täyttää tarkoituksensa vain sillä edellytyksellä, että pesintärauhaa häiritsevät tekijät voitiin riittävästi ehkäistä muita säännöksiä soveltamalla. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että luonnonsuojelulain 39 §:n 2 momentin tarkoituksen saavuttamiseksi oli perusteltua rajoittaa myös turvetuotannon harjoittamista pesäpuun läheisyydessä.

Hakija on esittänyt rakentavansa 2-3 sääsken tekopesää sellaisille alueille, että niihin ei kohdistuisi haittaa lupahakemuksen mukaisesta turvetuotantohankkeesta, ja että ilmeisesti tällä ratkaisulla mahdollistettaisiin alueella nykyisin olevan, vuonna 2018 pesinnän aloituksen kohteena olleen pesäpuun hävittäminen tai sen elinolojen heikentäminen. Muistuttajat toteavat, että ei ole

etukäteen varmuutta siitä, että kyseinen sääksipari asuttaisi uudet tekopesät. Toisaalta, mikäli näin kävisikin, hakemuksen mukainen turvetuotanto kohdistuu alueelle, joka on nykyisin sääksen reviirin ydinaluetta, eli sääksen reviirin sijoittumista oltaisiin muuttamassa "siirtämällä" pesintä muualle. Asiakirjojen perusteella ei käy ilmi, miten on arvioitu tämän siirron vaikuttavan esimerkiksi viereisen Hirvilamminsuon Natura-alueen suojeluperusteisiin sääksen osalta. Ei ole myöskään osoitettu, että hakijalla olisi tiedossa soveltuvia sellaisia uusia korvaavia pesäpaikkoja, jotka eivät jo valmiiksi sijoittuisi jonkin toisen sääksen olemassa olevan reviirin alueelle. Mikäli lähialueella on lajille sopivia ja riittävän laadukkaita elinympäristöjä sekä pesäpaikkoja, niin oletettavasti alueella jo pesisi toinen sääksipari.

Muistuttajien vaatimus: Muistuttajat pyytävät saada nähtäväksi kaikki sääksen pesintään liittyvät tiedot salaamattomina, sillä ilman näitä tietoja ei voida ottaa kantaa siihen, minkä alueen osalta turvetuotantoa tulisi rajoittaa. Muistuttajat haluavat varata itselleen näiden tietojen saamisen jälkeen lisäaikaa muistutuksen täydentämiselle. Turvetuotantoa ei tule sallia sellaisella etäisyydellä sääksen pesäpuusta, että se vaarantaisi sääksen pesimismahdollisuuden kyseisessä pesässä.

5. Suhde Satakunnan maakuntakaavaan

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto hyväksyi 17.5.2019 Satakunnan 2. vaihemaakuntakaavan. Maakuntavaltuuston hyväksymispäätös sai lainvoiman 1.7.2019. Kuulutus Satakunnan 2. vaihemaakuntakaavan voimaantulosta julkaistiin Satakuntaliiton ja Satakunnan kuntien sähköisillä ilmoitustauluilla 20.9.2019.

Ympäristölupahakemuksessa on alueen maakuntakaavoitusta koskien vanhentunutta tietoa, sillä vaihemaakuntakaavan 2. osalta ei kerrota sen saaneen lainvoiman. Vaihemaakuntakaavassa 2 osoitettiin turvetuotantoon soveltuvat alueet, ja tässä yhteydessä poistettiin Kirvessuon osalta selvitysalueen merkintä, eikä aluetta osoitettu turvetuotantoon soveltuvaksi. Maakuntaliitto kuvaa kaavaselostuksessa, että luonnontilaluokan 2 (ml. Kirvessuo) osalta kaavaratkaisussa otettiin huomioon näiden kohteiden luontoarvot ja tuotannosta aiheutuvat vesistövaikutukset.

2. vaihemaakuntakaavassa on koko maakuntaa koskeva suunnittelumääräys turvetuotannosta:

*Turvetuotannon alueita suunniteltaessa on otettava huomioon valuma-alueen turvetuotantoalueiden yhteisvaikutus vesistöihin ja valuma-alueen kokonaiskuormitus sekä alueelle kohdistuvien vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien tavoitteet. Tarpeen vaatiessa **samanaikaisesti käytössä olevien alueiden lukumäärää ja pinta-alaa on rajoitettava niin, että vesien tilaa koskevat tavoitteet voidaan saavuttaa.** Lisäksi turvetuotantoalueen käytön suunnittelussa on otettava huomioon toiminnan vaikutukset liikenteeseen, **luonnon- ja kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvoihin sekä vältettävä näille aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.***

Suunnittelumääräys kohdistuu kaavan ns. valkoisille alueille, ja siinä on rajattu alueiden lukumäärä ja pinta-ala tasolle, jolla vesienhoidon tavoitetila voidaan saavuttaa. Lisäksi on arvioitu haitallisia vaikutuksia mm. luonnonympäristöihin. Näillä perusteilla Kirvessuota ei sisällytetty vaihemaakuntakaava 2:ssa osoitettuihin turvetuotantoalueisiin.

Satakunnan kokonaismaakuntakaavassa Kirvessuo oli osoitettu selvitysalueena (vahvistettu 13.3.2013) selvitysaluemerkintää koskeva kuvaus:

SELVITYSALUE Merkinnällä osoitetaan sellaiset alueet, joiden käyttöä ei ole voitu ratkaista maakuntakaavaa laadittaessa mutta, jotka merkittävätytensä vuoksi katsotaan tarpeelliseksi osoittaa maakuntakaavassa alueeseen kohdistuvien intressien johdosta. Alueidenkäytön ratkaiseminen edellyttää lisäselvityksiä tai jatkosuunnittelua.

Kokonaismaakuntakaavan Kirvessuon se4-merkintää koskeva selostus:

Merkinnällä se4 osoitetaan Eurassa sijaitseva Kirvessuon alue, jonka varaamista turvetuotantoalueeksi ei ole voitu ratkaista maakuntakaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa. Länsi-Suomen ympäristölupavirasto myönsi alueelle ympäristöluvan keväällä 2008, johon haettiin muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta. Vaasan hallinto-oikeus totesi joulukuussa 2008 antamassaan päätöksessä, että ympäristölupaa ei olisi tullut myöntää edellyttämättä ympäristönsuojelulain 65 §:n tarkoittamaa arviointi- ja lausuntomenettelyä. Lisäselvityksiä tarvitaan mm. Kirvessuon turvetuotantoalueen vaikutuksista Natura-arvoihin. Maakuntakaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa ei ole ollut käytettävissä sellaisia selvityksiä, joiden perusteella alueen osoittaminen tai osoittamatta jättäminen olisi voitu ratkaista. Alueen osoittaminen turvetuotannon selvitysalueena perustuu turvevaroista ja luontoarvoista sekä ”Turvetuotanto Satakunnassa” – teemaraporttimenettelyyn sekä Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen (08/0810/3).

Syyskuun 1. päivänä 2014 voimaantulleessa uudessa ympäristönsuojelulaissa on turvetuotantoa koskeva sijoituspykälä (13 §), jonka tavoitteena on ottaa huomioon luonnonarvot aiempaa tarkemmin myönnettäessä turvetuotannon lupia. Kyseisessä pykälässä on viitattu myös maakuntakaavaan ja todettu seuraavaa: ”Tätä pykälää ei sovelleta, jos 1 momentissa tarkoitettut luonnonarvot on otettu huomioon lainvoimaisessa maakuntakaavassa tai lainvoimaisessa, oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa ja toiminta sijoittuu mainitussa kaavassa sille varatulle alueelle.”

Muistuttajien näkemyksen mukaan sekä 2. vaihemaakuntakaavan ratkaisu jättää Kirvessuon selvitysalueen merkintä pois että olla osoittamatta aluetta turvetuotantoalueeksi, yhdessä koko maakuntaa koskevan suunnittelumääräyksen luonnonympäristöön kohdistuvien vaikutusten osalta, estää turvetuotannon alueella.

Muistuttajien vaatimus: Lupahakemusta tulee täydentää ajantasaisella tiedolla maakuntakaavoituksesta ja alueen kaavatilanteen osalta tulee ottaa huomioon, että alueen ei ole arvioitu soveltuvan maakunnallisesti merkittävän turvetuotantohankkeen alueeksi. Hanke on näin ollen voimassa olevan ja oikeusvaikutteisen maakuntakaavan vastainen.

6. Valtakunnallinen soidensuojelun täydennysehdotus

Kirvessuon luontoarvojen valtakunnallinen merkittävyys on todettu myös valtakunnallisen soidensuojelun täydennysehdotuksen yhteydessä. Tämän laaja-alaisen hankkeen biologisiin maastokartoituksiin perustuva johtopäätös oli, että Kirvessuo on valtakunnallisesti arvokas.

Täydennysehdotuksen Kirvessuon kohdekortissa alueen luonnonarvojen merkittävyyttä kuvataan seuraavasti: “Merkittävä uhanalaisten luontotyyppien esiintymä sekä edustava suolinnusto. Luontoarvojen merkittävyyttä korostaa suon kytkeytyneisyys ja hydrologinen yhteys viereiseen Naturaan kuuluvaan Hirvilamminsuohon”.

Kirvessuon alueella esiintyvistä uhanalaisista luontotyypeistä mainittiin sararämeet, saranevat, lyhytkorsirämeet ja minerotrofiset lyhytkorsinevat. Linnuston osalta alueella mainittiin esiintyvän mm. pohjansirkku ja kapustarinta sekä “uhanalainen laji”, millä todennäköisesti viitattiin sääksen esiintymiseen, eli lajin esiintyminen alueella on ollut jo tiedossa usean vuoden ajalta, sillä em. inventoinnit on tehty ennen vuotta 2015.

Pohjansirkun esiintymistä alueella ei ole tuotu esiin ympäristölupahakemuksessa. Laji on luokiteltu Satakunnan ja Varsinais-Suomen alueella alueellisesti uhanalaiseksi ja valtakunnallisesti silmälläpidettäväksi.

Muistuttajien vaatimus: Kirvessuon kuuluminen valtakunnallisen soidensuojelun täydennysehdotukseen tulee ottaa huomioon kohteen valtakunnallista suojeluarvoa kuvaavana selvityksenä.

7. Laadittujen luontoselvitysten riittävyys

Linnustoselvitykset ovat puutteellisia ja osin vanhentuneita:

- Osa selvityksistä on laadittu niin kauan sitten (2014), että kartoitushetkellä on vallinnut hyvin erilainen lintujen uhanalaisuusluokitus kuin vuonna 2019. Tämän johdosta maastotöissä ei ole kiinnitetty huomiota kaikkiin alueella potentiaalisesti esiintyviin uhanalaisiin lajeihin, esimerkiksi erittäin uhanalaiseen hömötiaiseen tai vaarantuneeseen töyhtötiaiseen. Hömötiaisen todetaan esiintyvän selvitysalueella vuoden 2018 selvityksen perusteella, mutta lajin mainitaan olevan vaarantunut, ei erittäin uhanalainen, mitä se on tällä hetkellä voimassa olevan uusimman uhanalaisuusluokituksen perusteella.
- Linnustoselvityksissä ei ole kartoitettu luotettavasti Kirvessuon alueella tai sen lähiympäristössä esiintyviä pöllöjä, tikkoja tai metsäkanalintuja, joiden kartoitusajankohta ajoittuu maaliskuuhuhtikuulle ja edellyttää pöllöjen osalta yöaikaisia käyntejä ja metsojen osalta aamuyöllä ajoittuvia käyntejä. Nämä kartoitukset ovat oleellisia, jotta voidaan arvioida hankkeen vaikutuksia viereisen Nukinrahka-Hirvilamminsuon Natura-alueen linnustoarvoihin. Myös päiväpetolintujen osalta (esim. erittäin uhanalainen mehiläishaukka, viereisen Natura-alueen suojeluperustelaji) selvityksiä voidaan pitää puutteellisina, sillä näiden havainnointi ei onnistu aamulla tehtävien tavanomaisten suoalueen pesimälinnustokartoitusten yhteydessä.

Viitasammakkoselvitystä ei ole laadittu Kirvessuon tai siitä suunnitellun vesien purkureitin osalta riittävällä tarkkuudella. Viitasammakko on luontodirektiivin IV(a) liitteen tiukasti suojeltu laji, jonka lisääntymispaikkojen heikentäminen on kielletty. Lajia esiintyy tyypillisesti myös leveämissä

valtaojissa. Lajin soidinkausi on lyhyt, ja luotettava kartoitus on maastossa hidasta tehdä vaadittujen kuuntelutaukojen vuoksi. Tämän vuoksi suositeltavaa on tehdä useita, vähintään kaksi kartoituskäyntiä kevään aikana yhdelle paikalle (Suomen ympäristö 1 | 2017; Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt). Näin ollen laajan alueen kartoitus (Kirvessuo+kuivatusvesien purkureitti koko matkalta) edellyttäisi useiden maastovuorokausien työpanoksen. Viitasammakkoselvitys on tehty ilmeisesti vuonna 2011 (raportin julkaisuvuosi) yhtenä päivänä Vaaljärven rannalla (27.4.). Kirvessuon alueella viitasammakoita on kartoitettu linnustonselvityksen yhteydessä yhtenä päivänä 8.5.2014. Kirvessuolta suunnitellun kuivatusvesien poisjohtamisen reitin alueelta ei ole selvitetty viitasammakon esiintymistä.

Muistuttajien vaatimus: Laadittuja luontonselvityksiä tulee täydentää linnusto- ja viitasammakkoselvitysten osalta vähintään edellä kuvattujen seikkojen osalta.

8. Hakemuksen oikeellisuus ja muutoseikat

Muistuttajien näkemyksen mukaan kuulutettu ympäristölupahakemus on tiedoiltaan vanhentunut ja puutteellinen, eikä sen perusteella ole mahdollista saada luotettavaa kuvaa hakemuksen kohteena olevan turvetuotantohankkeen vaikutuksista. Edellä luetelluissa asiakohdissa on tuotu esiin virheitä lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusluokitukseen liittyen, vanhentunut tieto maakuntakaavoituksen tilanteesta sekä puutteellisesti huomioidut alueen valtakunnalliset luontoarvot (mm. soidensuojelun täydennysohjelman kohdetiedot). Myöskään vaikutuksia Natura 2000 -verkostoon ei ole arvioitu asianmukaisesti.

Yksittäisenä detaljina muistuttajat tiedustelevat, mihin julkisuuslain pykälään perustuu se, että ympäristölupahakemuksesta on salattu hakemuksen ja siihen liittyneiden vaikutusten arviointeja laatineiden FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:n henkilöiden nimet. Tämä tieto on oleellinen arvioitaessa hakemuksen laatimiseen liittyneiden asiantuntijoiden pätevyyttä esitettyjen vaikutusten arviointien johtopäätösten tekemiseen. Muistuttajat pyytävät saada tältä osin käyttöönsä salaamattoman hakemuksen ja haluavat varata itselleen näiden tietojen saamisen jälkeen lisäaikaa muistutuksen mahdolliselle täydentämiselle.

Muistuttajien vaatimus: Ympäristölupahakemus tulee täydentää ja korjata puutteiden osalta sellaiseksi, että se antaa totuudenmukaisen kuvan alueen nykytilasta niin luontoarvojen kuin kaavoitustilanteen osalta ja että hakemuksen perusteella on mahdollista muodostaa luotettava käsitys suunnitellun hankkeen ympäristövaikutuksista.

Yhteenveto vaatimuksista

Ympäristönsuojelulain 13 § turvetuotannon sijoittamisesta ei saa aiheutua valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävän luonnonarvon turmeltumista. Arvioitaessa luonnonarvon merkittävyyttä otetaan huomioon sijoituspaikalla esiintyvien suolajien ja -luontotyyppien uhanalaisuus sekä esiintymän merkittävyys ja laajuus sekä suon luonnontilaisuus. Luonnonarvon merkittävyyttä arvioitaessa voidaan vastaavasti ottaa huomioon sijoituspaikan merkitys sen ulkopuolella sijaitseville luonnonarvoille.

Muistuttajat ovat osoittaneet edellä olevassa muistutuksessaan, että suunnitellusta turvetuotantohankkeesta aiheutuisi valtakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turmeltumista, kun otetaan huomioon sijoituspaikalla esiintyvät valtakunnallisesti uhanalaiset perhoslajit, linnut ja uhanalaiset luontotyypit. Lisäksi Kirvessuon luonnontilaisuusluokkana tulee käyttää luokkaa 3 lupahakemuksen kohteena olevan alueen osalta. Lisäksi Kirvessuon osalta tulee ottaa huomioon sen merkitys ulkopuolella sijaitseville luontoarvoille: Hydrologisesti alueeseen kytkeytyvän Natura-alueen luontoarvot ja seutukunnan korkea soiden ojitusaste.

Muistuttajat vaativat ensisijaisesti, että toiminnalle ei myönnetä lupaa jo esitettyjen selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella.

Toissijaisesti; mikäli lupaharkintaa jatketaan, laadittuja selvityksiä ja vaikutustenarviointeja tulee täydentää mm. Natura-arvioinnin ja linnustoselvitysten osalta ja hakemusta tulee täydentää tässä muistutuksessa esiin nostettujen puutteiden osalta.

Kari Ylikoski
Puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry

Risto Vilen
Aluesihteer
Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry

Niina Laihonen
Puheenjohtaja
Ala-Satakunnan Ympäristöseura ry